

CATALUNYA SOCIAL

Any VI. Núm. 254

Un any, 10 ptes. — Núm. solt, 20 cts.

27 de març de 1926

PUBLICACIÓ
SETMANAL

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Camerós, 3 (Passatge Orleó Català) BARCELONA

APARTAT 273
TELÉF. S. P. 1114

Meditació sobre la institució de l'hereu

La institució de l'hereu ha estat una de les que més fortament ha forjat la manera d'ésser de la societat catalana. La necessitat de conservar les famílies, les cases pairals, que en cada comarca i en cada poble vénen a constituir les arrels de la seva característica fisionòmica, produïren aquesta institució damunt la qual pot ben dir-se que ha estat edificada la nostra vida social, especialment en el medi rural i vilatà.

Els hereus han conservat les cases pairals; i aquestes han estat la defensa de les virtuts racials, cristianíssimes, del nostre poble, al mateix temps que l'instrument de justícia i de pacificació social més eficaç. En cada poble, aquestes grans cases senyorivols rurals han tingut una influència social intensíssima que només poden apreciar els qui de prop les han conegut. El consell, la defensa material de la parròquia, l'auxili econòmic del necessitat, l'ajut de l'acció del pastor d'ànimes, la justícia patriarcalment administrada, el bon exemple, han sortit sempre de les famílies estatjades en aquestes cases pairals de Catalunya. I aquestes cases han pogut conservar aquesta benefactora influència social gràcies a la institució de l'hereu, que ha estat el mitjà d'evitar la desmembració del patrimoni econòmic i moral de les cases i el mitjà per a forjar una cadena de generacions que, amb els camps i les cases, s'han anat transmetent les virtuts racials i les tradicions populars.

No podem, doncs, blasmar la institució de l'hereu, ni tan solament en els temps actuals que aquesta sembla trobar-se en crisi. Quan el fundador de l'escola dita de la Pau social, el gran Le Play, volgué trobar el pern de la nostra fesomia social, en la família-tronc (famille-souche) la va trobar. I l'oferí al món sencer com un exemple.

Podrem dir, per tant, sense que ni els sociòlegs ni els juristes de darrera hora s'espantin, que som fervents partidaris de l'hereu?

Però, això sí, és clar, sempre a condició que la institució no es desnaturalitzi ni perdi la seva fesomia tradicional, fesomia que deriva millor del camp de la moral que del camp del dret.

I qui conegui la realitat actual haurà de sentir una forta temença que aquesta fesomia s'esborri per complet. Quan en passar per les nostres viles i pobles de Catalunya trobeu molts hereus de cases nobilíssimes (d'aquesta noblesa de virtut i de treball) matant hores i hores al voltant d'una taula de cafè, enllotats pel vici, allunyats per complet del compliment dels seus deures socials, amb perfecta indiferència vers tot el que els volta, posant de vegades honor i patrimoni en una carta, us adoneu tot seguit de la raó de la decadència de certes contrades comarcals, i arribeu a blasmar la institució de l'hereu desnaturalitzada per una generació d'homes viciosos i perfectament ignorants. En ells l'hereuatge sols ha servit per a donar lloc a la vagància, a la degeneració, al vici. No han sentit la necessitat de treballar, per una banda, i s'han oblidat, per altra, de tot allò que constitueix la seva raó d'ésser: i amb ells han fet odiosa la institució. I els mateixos que abans tenien en les seves mans l'elevació i l'ennobliment del poble, han sabut sintetitzar en contra d'ells i del tipus de l'hereu totes les males passions i tots els odis.

Però per a ésser justos, llavors hem de distingir entre la institució i els homes que la mantenen; i hem de procurar mantenir la primera a condició d'aixecar l'esperit dels segons. Procurem reeducar els hereus en les virtuts cristianes i socials de sempre, tan nostres i tan tradicionals en el nostre poble, i la institució de l'hereu treurà nova brotada de flors i fruits de religió i de ciutadania.

Estudis sobre la vaga

V.—El perjudici a tercer

“L’interès general és el primer criteri que permet d’apreciar la legitimitat o il·legitimitat de tota suspensió concertada de treball”. Vet aquí el principi damunt el qual s’aguanta la declaració que sobre el “dret de vaga” i els “serveis públics” féu l’any 1922 la *Unió internacional d’Estudis Socials*, dita altrament *Unió de Malines*, la institució catòlica de què es parlà fa poc temps en aquestes pàgines amb motiu de la mort del seu promotor il·lustre, el Cardenal Mercier. El postulat de l’obrer-propietari del seu treball, del qual els sociòlegs derivaven el dret de vaga, passa, doncs, a segon terme. Els quatre punts que conclouen la doctrina d’aquell grup d’autoritats, reflectint el predomini del factor: interès públic, representa un avanç vers el camí de la veritable posició del problema.

L’interès general, és a dir d’un tercer perjudicat en la lluita d’obrer contra patró, és primer que l’interès de l’un i de l’altre dels contendents. La vaga és un mitjà de defensa obrera... si l’interès general no s’hi oposa. Els obrers poden declarar-se en vaga, emprant aquest recurs d’acció per a l’obtenció de millor salari o millor tracte... sempre que no en resulti tort o perjudici per a algú que no són ells ni els seus patrons: per a la generalitat dels ciutadans, els quals han d’ésser jutges, i no els mateixos interessats, per a determinar no la justícia de la causa, sinó la legitimitat de la vaga.

“Aquest interès general, — diu el punt segon de les conclusions — resulta immediatament perjudicat quan es tracta de funcions instituïdes directament per al bé del país, o d’empreses, àdhuc privades, que proveeixen a serveis de primera necessitat. Certes funcions són de tal manera indispensables a la societat que a penes es beslluma una hipòtesi que legitimés la vaga en elles”. (*Certaines fonctions sont même tellement indispensables... qu’on aperçoit à peine une hypothèse qui rendrait la grève légitime*).

“El perill d’aquestes vagues — comença la conclusió tercera, — justifica les mesures legislatives que en diversos països prohibeixen als funcionaris d’emprar aquesta arma perillosa.” I a seguit indica que és deure correlatiu del legislador oferir amb l’estudi i la llei garanties que d’una manera menys costosa assegurin a aquells als quals prohibeix hom la vaga, els avantatges que aquesta s’encamina a obtenir. I el quart i últim punt reconeix que les lleis són impotents i de vegades fins impossibles sense els costums, i que el remei serà sempre la difusió en totes les classes, d’un esperit oposat a l’egoisme: “l’esperit de generosa intel·ligència i de fraternitat, de l’Evangeli de Crist”. Aquí teniu extractada la totalitat de les declaracions de la Unió de Malines — brevíssimes, perquè no passen de 28 ratlles, en aquesta magna i gravíssima i en alguns països d’Europa tràgica i sagnant, qüestió del dret de vaga (1).

La Unió de Malines no reconeix dret de vaga als funcionaris de serveis públics indispensables, ni

als obrers de la indústria particular (“*et par des entreprises même privées...*”) que executen treballs de pública necessitat. Quina defensa, quin recurs tenen, doncs, els operaris d’empreses particulars que realitzen tasques de necessitat primària, els obrers dels serveis d’Estat i els funcionaris?

A aquesta demanda contesta la Unió de Malines dient que és deure del legislador estudiar-ho i resoldre el problema. (“*C’est... le devoir du législateur de rechercher par l’étude et de fournir par des lois des garanties qui assurent, etc...*”)

Sempre que he pres la paraula per a discutir la moral de la vaga, o posar en dubte el dret de vaga, no han mancat al voltant meu les interrogacions d’alguns catòlics (les objeccions dels esquerrans no m’interessen) exclamant: I doncs, com es defensaran els obrers?

A aquesta demanda respondré jo amb una altra, col·locant-me en el terreny on han deixat la qüestió els investigadors catòlics de la Unió de Malines. I doncs, com es defensaran els obrers de treballs d’interès públic?

Els operaris als quals la declaració de la Unió de Malines abasta, representen una part moltíssima considerable en la totalitat de la massa obrera. L’ofici típic, la figura sintètica del treballador al qual solemnement prohibeix la vaga, no jo, sinó la Unió de Malines, és el forner. Amb el qui fabrica el nostre aliment primordial i subsistència primària, hi van totes aquelles professions la vaga de les quals ens han deixat indeleble record a Barcelona: empleats de l’aigua, gas i electricitat, carreters i conductors de tots els rams de transport, sense l’activitat dels quals farina ni carbó ni producte alimentici de cap mena no pot arribar a mans de qui ho necessita, descarregadors del port, tramviàries, ferroviàries, escorxadors, serveis funeraris, recollida i transport d’escombraries, dependents de farmàcies... És d’interès públic que aquests serveis no es deturin (la Unió de Malines excita l’autoritat pública a garantir la continuació dels serveis i als ciutadans per a formar *unions civiques* (sometents) que supleixin la mà d’obra que fa vaga (2).

Quan ens formulin altra vegada aquella objecció de rúbrica: — I doncs, de quina manera s’han de defensar els obrers? — jo respondré: — I doncs, de quina manera s’han de defensar els forners?

Consti que no hem anomenat els carters i altre personal de correus, de telegrafistes i telefonistes, empleats d’hisenda, és a dir, cap dels funcionaris que constitueixen cossos de l’Estat. A ells ja els negava el dret de vaga el P. Brucculeri. “L’empleat de l’Estat, de la província o del municipi no està al servei d’un egoisme econòmic, d’un especulador o d’un nucli d’interessos particulars associats, sinó al servei de la col·lectivitat”. “La vaga dels empleats públics és odiosa i injusta” (3).

La Unió de Malines (de la qual forma part, per cert, aquest autor citat) va més enllà; no sols la priva, o ço que és igual, la declara de difícilíssima legitimitat, als funcionaris, sinó als operaris de la indústria privada, als assalariats d'interessos particulars, quan la seva suspensió de treball afecta a la conveniència pública, ço és, en el cas dels oficis que hem anomenat més amunt, i altres anàlegs.

El perjudici general pesa més en la balança moral que el perjudici dels obrers afectats. Més que el dany que aquests sofreixen per raó del salari o dels tractes que hom vol millorar, ha pesat en la decisió de la Unió de Malines el dany públic. Arribats a aquesta posició, en què el dret de vaga es troba deturat per una consideració d'ordre superior, com queda llavors l'argument que la vaga és l'única arma que resta als obrers en el règim vigent de la lliure concurrència, argument emprat per tants sociòlegs, i entre ells pel mateix P. Brucculeri? (4).

La Unió de Malines deixa, doncs, indefensos els obrers que en el règim vigent de lliure concurrència exerciten treballs d'interès públic? Una de dues: o la defensa dels obrers de tots els oficis sense distinció està per damunt de tota consideració d'ordre col·lectiu, per sobre de tot interès general, o bé no és cert que la vaga sigui l'únic mitjà de defensa obrera dins l'actual règim econòmic.

Quina serà l'arma defensiva dels obrers que treballen en rams d'utilitat pública? La Unió de Malines no ho digué en 1922, confiant-ho a la investigació dels legisladors. Però ho declarà en 1923, i la decisió seva és la solució mateixa que aquí hem proposat i repetit tantes vegades, i és l'única, aquesta sí, a què cal apellar en darrer extrem, si és que es vol conservar la pau i evitar els mals terribles que el trencament de la pau social comporta. Aquesta solució és l'arbitratge.

"L'autoritat pública ha de pendre totes les mesures necessàries [en cas de vaga dels serveis públics] a) per a assegurar la continuació del servei; b) per a arbitrar ràpidament el conflicte". "L'autoritat pública pot instituir Cambres de conciliació, i, si cal, comitès d'arbitratge compostos de faiso que donin a les dues parts garanties absolutes d'imparcialitat". Aquesta és la defensa dels obrers que executen treballs d'interès públic.

Doncs bé; per què no es dona un pas més i no s'aplica igual solució per a tots els obrers, per a tots els oficis en general? El perjudici públic que es vol evitar no és més que la generalització del perjudici a tercer: del dany que amb la suspensió de treball es deriva a tercera persona. I per què no es té en compte, en terme primer, o almenys en equiparació de judici, el dany que les vagues causen, jo ja no vull dir a l'estament patronal contra el qual són declarades, sinó als propis obrers que les fan. Si l'evitar el perjudici de tercer és de prou pes per declarar il·legítim el recurs defensiu de la vaga en un cert nombre d'oficis, sembla que la consideració del perjudici que causa *en primer terme* als mateixos interessats, hauria de fer estendre la mateixa declaració a totes les vagues.

Tota vaga, absolutament tota vaga porta perjudici als obrers que la fan, començant per posar-los en descobert amb el seu patró, pel fet d'abandonar un lloc del qual el patró disposa. Tot justament és la

sensació d'aquest fals terreny en què els vaguistes es situen, la que els impulsa per instint a emprar la violència per a impedir que disposi el patró del lloc vacant. I aquest exercici de la coacció material, que nosaltres trobarem ésser indispensable a la vaga, i formant part de la seva definició necessària, no és també un dany moral per als obrers que el practiquen, àdhuc no havent-hi víctimes? Tota vaga significa, a més, pèrdua necessària de jornals, posar en situació crítica l'economia dels vaguistes, comprometre el pa de llurs famílies.

Interès públic! No el té acàs tota vaga, sigui o no sigui d'utilitat general l'ofici que estigui parat, pel sol fet d'ésser una violència en si mateixa? Des de quan una violència entre ciutadans, ni que sigui una querella privada (una baralla, un duel), deixa de tenir interès públic? Ço que el P. Brucculeri diu de les vagues amb desordres: "Seria difícil que mentre dues classes es baten a sang, l'Estat romangués tranquil, esperant, com Cèsar en la lluita dels gladiadors, la sort dels combatents", jo ho considero aplicable a *totes les vagues*, tumultuoses o no — essent així que això de les vagues *pacífiques* és un sofisme, com demostraré, i que existint la coacció material en tota vaga d'una manera necessària, no hi pot haver ni de fet trobaríem cap vaga veritablement pacífica.

Dany a tercera persona! No el trobaríem en totes les vagues, tant les que afecten a les subsistències generals, com les de conseqüències merament privades? Cap ofici no hi ha que en estar parat no perjudiqui als altres oficis que depenen d'ell, fenomen que es dona i es donarà cada dia més en l'entrellat de la vida econòmica moderna. Una vaga de l'art tèxtil, posem per exemple, no semblarà a primera vista un conflicte d'ordre públic com una vaga de fornars però que tothom recordi les complicacions, derivacions i greus conseqüències de l'estar parada una indústria tan important com la que a casa nostra dona pa a tantes dotzenes de mils d'obrers.

En resum: si la consideració del dany públic, incloent i generalitzant el dany a tercer és suficient perquè la ciència social catòlica es pronunciï contra les vagues que afecten a l'interès general, és hora ja que es pronunciï contra totes les vagues, perquè totes afecten a l'interès públic, totes afecten a la *pau pública*, i totes danyen, tant o més que a terceres persones, a les *primeres persones* interessades, ço és als obrers mateixos en primer terme.

R. RUCABADO

(1) V. el text complet a *La Documentation Catholique*, núm. 266, 29 nov., 1924, col. 1047.

(2) Sessió de 1923. *Ibid*, col. 1048.

(3) *Lo Sciopero*, p. 65.

(4) *Ibid*, p. 38.

Recordem als col·laboradors espontanis que no es retornen els originals.

Dels articles signats en responen exclusivament llurs autors.

Les drogues heroiques.—Un comerç il·licit

Fa ja algun temps llegia la notícia que a Torí fou capturada una parella que venia cocaïna. Aquesta notícia, en si, no té res de particular; no és la primera ni serà l'última, i el fet es repeteix en els centres on es conglomeren les multituds, en les gran ciutats principalment, on el vici fa de les seves en totes les formes d'expressió ideades pels homes. En els pots del pasmador s'hi trobaren magnèsia, pòlvors blancs i altres substàncies de poc valor, adulterant la cocaïna i augmentant-ne el volum i pes.

Hem d'alegrar-nos, doncs, d'aquesta adulteració, malgrat que siguin enganyats i defraudats, en part, els compradors, venent-los una mena de farina blanca en comptes de la coca.

La notícia afegia que la parella fou feta presonera. Per quant temps? Segurament per uns pocs mesos, i com que els guanys dels malvats són altament crescuts, la temptació de renovar i continuar aquell tràfec brut de la venda d'estupefacients serà major que el risc que corren. Tornarà la parella oferint les toxines que idiotitzen els homes, serà detinguda una altra vegada més, per a deixar-la en llibertat novament, per a seguir la venda de les drogues heroiques, i els idiotes seguiran imbecilitzant-se més.

S'ha d'agreuja la pena que castiga aquests delictes. Si el codi no puneix suficientment perquè no estaven previstes les espantoses conseqüències del mal, cal reformar el codi.

Trobaríem estrany que un pare es fes justícia en veure com causen la ruïna d'un fill inexpert?

Quan el cervell ofuscat o atrofiat d'una mare la indueix a ofegar amb les seves pròpies mans la vida d'un nou-nat, del seu propi fill, els homes senten el calfred de l'horrorositat, i demanen un càstig per a la infanticida, càstig que el codi assenyala sense contemplacions.

Amb el crim infanticida que les mares executen amb llurs fills, podríem establir una sèrie de consideracions i fins d'estudis especials que potser demostrarien la culpabilitat d'un bon sector social, que d'una manera indirecta produeix les causals que determinen aquelles mares a ésser els botxins del fruit de les pròpies entranyes.

Nosaltres considerem més innocent l'infanticidi que la maldat del miserable que deliberadament procura, per interès, l'embrutiment o la bogeria dels dèbils i inexperts, els quals tempten induint-los al crim i al mal.

O, terrible paradoxa dels homes! Mentre les ànimes nobles i generoses se sacrifiquen i es desviuen aixecant temples al dolor dels que gemeguen, no falten els miserables i dolents que tot ho pensen per a embrutir els innocents i inexperts, per unes monedes de plata. Mentre hi ha qui es cuida de recollir els desgraciats, no falta qui es cuida de llençar-los a la rasa després d'haver-los explotat miserablement, robant-los les pessetes i l'honra.

I què fan les autoritats? Contemplar impassibles la degeneració de les races, perquè el codi no asse-

nyala unes penes més eficaces. No preveu el mal, però tolera que es produeixi, i després ja hi haurà qui tingui cura de recollir les desferres dels desgraciats que els miserables han portat a la perdició, a canvi d'unes monedes.

Paradoxal resulta l'activitat dels diferents sectors que divideixen els homes. Per un costat es lluita amb ardiment contra el càncer, contra la tisi, amb una guerra sense treva; es truca a les portes dels bons, dels compassius; es recaptin grosses sumes per a adquirir els elements indispensables que permetin de combatre tan terribles flagells; es recapta, ensems, per a bastir grans palaus on trobin cura i consol els desgraciats que pateixen, però, per l'altre costat, les autoritats permeten que es venguin les toxines que han de fer degenerar les races, i quan els miserables que fan aquest tràfec són haguets, se'ls tanca unes setmanes a la presó, i se'ls lliberta novament perquè puguin seguir enriquint-se a costelles dels desgraciats, dels innocents i dels inexperts.

Per als que fan tant de mal amb plena consciència de fer-lo, se'ls haurien d'aplicar les lleis més severes; la llei marcial seria poca cosa per a tractar-los com es mereixen.

Cal pensar amb el mal que fan els traficants dels estupefacients, i el càstig que se'ls ha de donar ha d'ésser enèrgic, eficaç, que assegurí la tranquil·litat de les famílies i dels individus.

Quantes nobles inclinacions, quantes bones qualitats han estat desviades o extirpades del cor dels innocents pels qui iniquament trafiquen amb les vides dels inexperts!

La lluita contra el càncer! La lluita contra la tisi! Noble és la tasca dels que fan la crida als homes de bona voluntat per apaivagar els dolors dels que pateixen, però talment sembla que els homes no ens sentim commoguts fins que els nostres ulls contemplin les nafres, les ferides i les purulacions fastigoses dels malalts. Res no fem per a evitar que molts arribin a ésser víctimes d'aquells mals horribles que tant ens espanten solament de pensar-hi.

En matèria de profilaxi social, indubtablement, la humanitat ha donat passos de gegant, però, també s'ha permès que donessin passos de gegant els que es complauen a viure de les desgràcies dels altres.

Són molts els Joans de Robres que es complauen a despendre's d'unes monedes, per a tenir l'honor de figurar en les llistes dels *generosos* que fan el bé; però, també, com el citat personatge, per a poder practicar tan nobles sentiments, han pensat que era necessària l'existència dels pobres; si no, a qui es faria la caritat?

Són moltes les figures representatives i autoritats inclinades a tallar d'arrel els mals vergonyosos que fan gemegar els infeliços; però l'origen de molts mals dels quals ens queixem a cada moment, és degut a una mala entesa tolerància i a deixar en plena llibertat els subjectes que viuen de les activitats més

vergonyoses, sense que ningú no els molesti en llur indústria abjecta.

Ja ho diu la saviesa popular: "Val més prevenir que curar". És preferible que gemegui una sola persona de mals sentiments, aplicant-li el pes de la llei inexorable, que no que caiguin en les seves mans in-

nobles i perverses els joves inexperts, els mancats de voluntat, els decepcionats de la vida, els illusos, que cerquen el Nirvana on trobaran solament llur degeneració i desgràcia.

LLUÍS G. FÀBREGA I AMAT

LEGISLACIÓ SOCIAL

El treball industrial de les dones

Algunes voltes he fet notar incidentalment, de les planes estant del nostre setmanari, els desavantatges que el treball industrial de les dones porta en la vida familiar i social, segons l'exemple après de la realitat viscuda, més que no pas de teories que puguin ésser destruïdes per la força dels fets.

Malgrat això, degut a raons potser de deficiència d'organització econòmica del nostre temps, degut potser a raons de caràcter moral molt més difícils d'esbrinar, o degut a no sé què, el treball industrial de la dona és un fet que no pot negar-se, i ni els perills que ofereix a la noia soltera, ni l'abandó de les llars i l'escalf familiar per part de totes, les casades especialment, aturen l'onada de treball industrial del sexe femení que s'imposa cada cop més.

Una millor organització social, potser ben allunyada, és molt possible que acabi amb això; però, mentre el nostre estat de coses s'aguant, cal que la legislació del treball protegeixi i vetlli, en el que és possible, per aquesta importantíssima derivació dels problemes del seu ram.

La part XIII del Tractat de Versalles (28 juny 1919), en justificar la creació d'una dependència de la Societat de Nacions, per tal de regular la vida internacional del treball (organisme permanent per a la legislació internacional del treball), assenyala expressament la protecció del treball de les dones com una de les coses a reglamentar. Per altra banda tots els països es pot dir que tenen ja preceptes més o menys extensos i més o menys encertats sobre la protecció del treball industrial femení; fins el codi rus del treball, en el capítol XIII, dedicat al treball dels menors i de les dones, prohibeix a aquestes el treball nocturn, salvades raríssimes excepcions, i mai vuit setmanes abans o després de donar a llum.

França, per llei de 24 de gener del passat any, va modificar els articles del 20 al 28 i 96 del llibre II del Codi del Treball, en el sentit de considerar treball nocturn tot el verificat entre les deu de la nit i les cinc de la matinada, prohibint-lo a les dones, salvades certes indústries i en cas d'ésser la dona major d'edat. En qualsevulla indústria, les dones majors d'edat podran treballar un màxim de 15 nits anyals, en cas d'atur, per interrupció accidental o per força major no periòdica.

Una de les lleis més completes que, referent a l'interessant aspecte que comentem, acaba gairebé de sortir de la ploma del legislador, és la llei de treball de menors i dones de la República Argentina, els 23 articles de la qual resumiré breument.

Cap dona soltera, menor de 18 anys, no podrà dedicar-se a treball que s'exerceixi al carrer o plaça pública.

No podrà ocupar-se dones menors de 18 anys

més que sis hores diàries, i ni les majors ni menors d'aquella edat podran emprar-se de nits en cap indústria. S'entén per nit des de les vuit del vespre fins a les set del matí a l'hivern o a les sis durant l'estiu. S'exceptuen els serveis domèstics i d'infermeres. També s'exceptuen les empreses d'espectacles quant a noies majors de 18 anys.

Les dones han de tenir un mínim de descans de dues hores al migdia i està prohibit que se'ls encarregui feina per fer a casa. Tampoc no està permès d'empresar-les en indústries perilloses o insalubres. La llei determina en línies generals en el text de dos extensos articles les indústries compreses en l'última prohibició. Al mateix temps declara que si la dona sofreix malaltia o accident del treball que puguin ésser imputables a inobservància d'aquests articles, la malaltia o accident seran considerats com a provinents de culpa del patró.

Està prohibit a tota mena d'establiment, admetre al treball dones que hagin donat a llum en un termini inferior a sis setmanes. També les dones han d'abandonar el treball quan puguin presentar un certificat facultatiu en què es doni com a probable que en un terme de sis setmanes es produirà el part. No podrà acomiadar-se cap dona amb motiu de l'embaràs i haurà de conservar-se-li el lloc, no sols en el període de sis setmanes abans i sis després que la llei determina en articles ja extractats, sinó tot el temps que durin les malalties que provinents de l'estat de la dona puguin sobrevenir-li.

La mare que alletí els seus fills disposarà d'un interval d'un quart cada tres hores per tal d'acomplir la seva missió maternal, salvant que el metge disposi altra cosa.

En els establiments on treballin gran nombre de dones, hauran d'habilitar-se sales maternals, on quedaran en custòdia els infants de menys de dos anys, durant el treball de llurs mares.

S'estableixen grans multes en cas d'infracció i en certs casos es fa entrega d'aquesta a la dona perjudicada.

Tenen dret a denunciar les infraccions no sols les perjudicades, sinó les entitats de protecció a la dona i les societats obreres.

No pretenc, amb aquesta lleugera revisió de normes protectores del treball femení, de marcar un camí infal·lible en aquesta matèria; solament voldria fer fixar l'atenció de tothom, i particularment dels afectats per aquest interessant problema, perquè de la reflexió de cada u brollin idees lluminoses que contribueixin a la troballa de les solucions més pasadores que puguin aplicar-se.

JAUME MARXUACH

TORNANT DE ROMA

Records d'un pelegrí

XV I DARRER

Niça és una esplèndida ciutat, però no és pas una ciutat simpàtica. Es una ciutat purament industrial, però d'una indústria *sui generis*. Niça explota el seu cel magnífic, la seva terra paradisiàca, la seva perpètua primavera, la seva sanitàosa posició, la seva mar somiadora, els seus dies clars i joiosos, i les seves nits d'estels radiants o de lluna melangiosa.

Niça explota la dormilega tranquil·litat del seu hinterland sedant i la pau suauíssima dels seus voltants, curulls de flors, adornats de cases i castells pintorescos i romàntics, esmaltats de vergers i parcs encisadors i senyorials.

La vida de Niça és una cosa especial, única. Sembla que d'allí s'ha foragitat el dolor i solament hi sejourna el plaer.

Hotels i més hotels, comoditats i més comoditats, pulcritud exímia en tot, urbanització exquisida, correcció, ordre, silenci...

El caseriu no pertorba la imaginació, en els carrers res no desentonava; són ben acabats, normals. No diuen res de nou, com si hom els conegués d'antic.

Les persones que per ells recorren fan cara de rendistes, de perfectes senyors Esteves... en vacances d'estiu.

Ningú no crida, ningú no corre, ningú no empeny. Tothom marxa amb un compàs catxassut d'una música que no se sent però que tot ho harmonitza.

No abunden les cases de comerç, no es veuen venedors ambulants, ni gent que faci barrila. Les voreres estan lliures. La circulació rodada no amoïna: fa poc soroll, roda moderadament.

Una dada curiosa i que diu ço que és Niça: a cada pas hi ha perfumeries, perruqueries, bisuterries, tendes de bibelots i de joguines cares.

En fer-se fosc les vies van quedant desertes, però irradien llums enlluernadores i inciten als plaers de moda, alguns establiments d'espectacles muntats amb luxe fastuós.

El vici no es mostra pas descarat a Niça, ans al contrari; i aquesta creu hom que és una de les característiques de Niça. Tothom hi està bé.

Diríem que Niça és un immens quarter d'invàlids universal, superbament muntat i, en el que cap, perfecte.

Això que un temps amb altre hi sojornin més de cent mil forasters, ho demostra.

* * *

Una altra de les notes típiques de Niça és que hi ha poques esglésies.

En l'hotel, magnífic per cert, en què ens allotjarem, al cronista li tocà per sort una formosa habitació, arran del colomar, des d'on es veia l'espaiosa urbs a vista d'ocell, i a fe que era cosa de mirar-la.

Encara no ratllà l'albada que hom es posà a l'aguait en busca d'un temple proper. Busca que buscaràs, furga que furgaràs en aquell maremàgnum de teulades i xemeneies, per fi donà la vista del cronista amb uns penells gòtics que sobressortien en l'horitzó, no lluny de l'hotel. Procurà orientar-se bé, i cap al carrer falta gent.

La sibarítica ciutat dormia. Quina santa pau! Quin silenci!

Xino-xano arribà hom a la desitjad esglesiola. Era moderna forrada de vell, gòtica, elegant i... protestant per desgràcia.

En canvi hi ha a Niça temples per a tots els cultes de Satanàs. A les afores els russos en tenen un que crida justament l'atenció per la seva magnificència i la seva formosa arquitectura oriental.

Es comprèn. Aquí hi fan cap tots els rics del món. Com que s'hi parlen totes les llengües, es dona culte a totes les religions. Però en aquesta ordenada i callada Babel una llengua sobre totes ressaltava sobirana; la llengua de l'or, que tothom entén, que no fa soroll, ni en vol...

Si no podeu parlar-la bé, no aneu a Niça; no us entendran, no us podreu fer entendre, ni atendre...

* * *

Ara bé; també hi ha a Niça coses bones, gent de bé, beneficència a doll, sojornants caritatius i fins a cert punt austers.

El clar civisme que pertot resplendeix fa a Niça fortament atractiva. S'hi viu a plaer, segons diuen; com si la civilització, tretes les seves asprors i totes les seves estridències, hagués abocat en aquestes encantades riberes de la mar llatina res més que les seves magnes opulències i les seves irresistibles atraccions.

Però hom no voldria pas viure a Niça. Massa bella, massa rica, massa escèptica, massa frívola, massa temptadora.

* * *

A Marsella hi férem parada. Calia saludar *Notre Dame de la Garde* en el seu enlairat i formosíssim santuari, orgull legítim d'aquesta ciutat, mercantil empori del Mediterrani i digna rival de Barcelona en moltes coses.

Des que el cronista la visità, anys enrera, Marsella ha guanyat molt.

Els catalans hi viuen com a casa. Totes les nacions hi tenen colònia i també s'hi parlen totes les llengües.

Els molls del port tenen més de vint quilòmetres. El port antic sembla un llac casolà, ficat dins de la vella ciutat, els carrers de la qual — sòrdids, humits i bruts, — s'hi emmirallen esbojarrats de gent de tot llinatge estrany.

Les gran vies ciutadanes, i al cap d'elles la famosa *Cannebière* (la nostra Rambla, si fa no fa), estan ben ateses. Com que allí no hi ha cap Nebot, ningú no en passa ànsia de conservar la *Cannebière*, la via sacra de Marsella. Ai de qui gosés tocar-la!

* * *

De retorn, en atàlaiar els Pireneus se'ns eixamplà el cor. Ja som a casa!

Per més que el viatge, — com han pogut notar els llegidors que han tingut la paciència d'acompanyar mentalment el cronista, — ha estat dels que deixen rastre de llum i bons records en l'existència d'un home, la tornada a la pàtria l'emplenà de goig.

I ara, si tinguéssim més espai, que en fariem de comparacions i consideracions!

El viatge no ha estat llarg, però sí intensíssim en estudi i observacions, i entre el que hom sabia, i el que ha vist i preguntat, Déu n'hi do del que hom podria escriure encara.

Diguem, no obstant, que mentre a les estacions ferroviàries de França creix abundosa l'herba en les entrevies, a Itàlia són lluentes o polsoses de tant traficar-hi; mentre a França no es veuen petits infants enlloc, com si fossin proscrius de la vida, a Itàlia la mainada ho omple tot d'alegria; mentre a França, i àdhuc a Espanya, la gent sembla que te-

nen mal de cap (n'hi ha tants de mals de cap a resoldre!), a Itàlia la gent viu alegre i confiada, tal volta massa confiada i alegre.

No es pot pas negar que Itàlia està rejuvenida, com un poble nou de trinca, i França abatuda, com un vell que pensa massa en la mort... Pobra França! Però pobra també d'Itàlia si no sap moderar-se i buscar en una cristiana normalitat les noves vies del seu esdevenidor!

* * *

Abans de posar punt a aquestes ratlles hem de retre homenatge d'admiració i agraïment als organitzadors de la Peregrinació d'*El Correo Catalán* per l'èxit assolit i les atencions en ella rebudes pel cronista.

Es verament admirable que en tantes centes de persones i tants de mils quilòmetres recorreguts, de nit i de dia, no es registrés cap desgràcia ni tan solament un incident desagradable.

Tothom es veié atès esmeradament a tothora i a tot arreu. Anem a dir que la Casa Marsans Rof, encarregada dels serveis del viatge, els prestà magníficament. Però, sobretot devem a Déu l'especial providència fruïda en aquesta edificant peregrinació, una de les més notables, sota tots conceptes.

Laus Deo!

J. J. C.

Simils

Heus-en aci un enfilall referents al sagrament de la penitència que, encara que molts d'ells són sabuts, convé de recordar-los de tant en tant, sobretot en temps de Quaresma.

L'Església ens mana que ens confessem almenys una vegada l'any; però, qui serà tan negligent que no ho faci més sovint?

Qui cau a terra, instintivament s'aixeca. Qui es clava una espina, no té assossec fins que se l'ha arrencada.

Per què, doncs, quan tenim la desgràcia de caure en pecat i l'espina del remordiment ens turmenta la consciència, no cuitem a aixecar-nos i guarir-nos en el tribunal de la penitència?

* * *

N'hi ha molts que diuen: *En Tal deu ésser un gran pecador, perquè es confessa cada setmana.*

Amb aquesta dialèctica tan capciosa, hauríem d'acceptar igualment aquestes dues conseqüències:

Les persones més brutes són les que es renten més sovint.

Els sants foren uns grans pecadors, perquè es confessaven amb molta freqüència.

* * *

Ditxosa la cara en la qual es coneix l'emascara!

Molts dels que es burlen dels qui es confessen sovint, diuen, com si fossin uns santets: *Jo no sabria de què acusar-me.*

No és gens estrany; car com solen tenir la consciència més negra que la cara d'un carboner, no saben veure les emmascarees noves que s'hi fan.

El pollós no s'adona de si el pica un poll més o menys; però el que ve sempre amb el cap ben net no pot resistir la frisança que dona una sola de tan repugnants bestioletes.

* * *

Per saber els diners que té, a ningú no se li acudirà d'anar a comptar-los al mig del carrer, per la fundada temença que la gent el distregui o els lladres els hi prenguin.

No vulguem, doncs, examinar la consciència en mig dels nostres quefers, car no ens deixaran recordar ni apreciar la malícia dels pecats comesos, per la qual cosa ens en passaran molts per alt.

* * *

Aquell que duu els cabells curts i es pentina cada dia, no té gaire feina a fer-se la clenxa; però aquell que els porta a coll i be i passa llarg temps sense pentinar-se, si es vol passar la pinta espessa no sap com sortir-se'n.

Semblantment aquell que deixa créixer els seus vicis i es confessa molt de tard en tard, com que té la consciència feta un manyoc, té més feina a desenredar-la que no pas el que es confessa sovint i s'examina cada dia.

Si després de cordar-te l'armilla t'adones que et sobra un botó perquè, distret, has saltat un trau, per a esmenar la falta no tens més remei que desfer tots els botons que són fora de lloc i tornar-los a cordar en son trau corresponent.

Així mateix aquell que s'ha confessat malament per callar-se a dretes un pecat, si vol obtenir el perdó, s'ha de tornar a confessar de tots els pecats comesos des de la darrera confessió ben feta.

* * *

Per a fer surar una escorredora en un safareig s'han de tapar bé tots els seus foradets, car si n'hi hagués solament un de destapat, se n'aniria a fons; com s'enfonsaria el vaixell més gros del món si tingués una petita escletxa per la qual hi entrés l'aigua.

Perquè el vaixell de la nostra ànima no naufragui en la mar borrascosa d'aquesta vida, havem de fer el ferm propòsit d'evitar tota mena de pecats, puix un de sol que n'excepuéssim, no ens deixaria arribar al port de salvació.

* * *

Qui no vol pols, que no vagi a l'era; si al moli vas, de farina l'ompliràs; qui oli maneja, les mans se n'unta; qui va amb un coix, al cap de l'any és tan coix com ell.

Tots aquests refranys ens ensenyen que per a evitar el pecat hem de fugir de les ocasions pròximes, com ho són els llocs i les companyies perilloses.

Si sabíem que entre les fulles d'una rosa hi havia amagat un escorçó, gosariem olorar-la?

* * *

Diu la dita: *Al metge, al confés i a l'advocat, diques sempre la veritat.*

Al metge i a l'advocat ja se'ls hi sol dir; però al confés no sempre se li diu; com si la salut del cos fos superior a la de l'ànima, i els interessos materials als espirituals.

No obstant, si enganyant el metge tenim la *probabilitat* d'empitjorar en lloc de curar, enganyant el confés tenim la *seguretat* no sols d'empitjorar, sinó també de llevar la vida a la nostra ànima.

Quan el llop entra en un corral, mossega fortament les ovelles per la gorja, perquè belant no el descobreixin i s'escapin.

També el dimoni agafa els pecadors pel ganyot, perquè no es confessin bé i no se salvin.

* * *

N'hi ha que quan estrenen un vestit nou van amb molta cura a no tocar-lo i matxucar-lo; però així que se'ls ha deslluït una miqueta, el porten sense cap mirament.

A semblança d'ells n'hi ha molts que després d'haver fet una bona confessió, van amb molt de compte a no reincidir en el pecat; però si per desgràcia en cometen un, ja no els ve d'una dotzena.

Aital conducta és tan irraonable com ho fóra la d'aquell que baixés amb molta precaució una escala perillosa, i perquè ensopegués en un graó, en lloc d'agafar-se fort a la barana, es deixés anar a rodolons fins el capdavall...

* * *

Un pagès que portava un feix de llenya trobà un barranc que li privava el pas. Ell que sí, tirà el feix a l'altra banda i, alleugerit del pes, traspassà amb un salt. Després es tornà a carregar la llenya i continuà el camí cap a casa seva.

Heus ací el que fan molts pecadors: tot l'any van tranquil·lament amb la consciència carregada de pecats; en ésser a la Quaresma, se la van a descarregar al confessorari per a complir amb el precepte pasqual, la qual cosa és per ells un veritable barranc, i després se la tornen a carregar sense més ni més, i segueixen el seu camí cap a l'infern.

No vulgueu mai imitar-los.

DOMÈNEC CABALLERIA I COLLELL

Número extraordinari de Setmana Santa

Contindrà artístics gravats i articles de prestigiosos escriptors

Sortirà Dimecres sant

El problema del vi

El vi, en una bona part de Catalunya, tant com un factor econòmic és un factor moral. Ell ha presidit sempre les festes i dols de la família i ha fet participants a tots d'una sagrada comunió. Quan hom liba en un funeral, participa de la comunió amb els morts, l'ànima dels quals sembla estillar-se en la transparència del saborós licor. Quan hom brinda per un vivent, sembla accomplir un acte de transfusió de la pròpia vida enllà del temps i de l'espai. Hom sempre amb un beire a la mà, transparent del saborós líquid, pren una escaiença estatuària i apleix un gest litúrgic.

Aquesta valor moral del vi en la nostra família sembla venir-li de molt enllà del temps. En els inicis de l'estabilització de la nostra família trobem com a factors bàsics d'ella el pa i el vi, el blat i la vinya. Pel blat la família s'inscrivía a la servitud de la gleba. Per la vinya hom es ficava en la terra d'una fàisó estable i semi-independent. Els tractes de pa llevar eren uns tractes precaris anyals. Els tractes de plantació de la vinya, des del primer moment, prengueren un caràcter de perduració i estabilitat. Els dos marquen dos moments diferents dintre la trajectòria de la plasmació de la família catalana. El blat és el moment que l'home nostre ancestral és un vagabund encara, sense sentit de pàtria i família. La vinya assenyala l'home nostre ja fundador d'una família i ciutadà d'una pàtria.

Potser és per una fidelitat providencial a la llei de formació de la nostra família que la gent nostra té posada una amor profunda al vinyat. I per estar tan unit a la integració de la família opinem que els tractes consuetudinaris que regulen la plantació i la cultura, per no haver estat desenrotllats i adaptats al compàs del temps, és per què avui són causa de desavinences i pugnes. La família avui està ficada a la terra per altres lligams i factors, i no sent la fretura del lligam jurídic de la rabassa morta. I li esdevé una nosa i un element que coarta la seva llibertat i condiciona la seva independència.

Quantes vinyes avui no s'arrancarien, si no fos aquest nus jurídic. Hom es troba que si l'arrenca es desposseeix automàticament, es desensenyoreix lliurement del domini de la terra. I s'adona com trontolla l'element granític més formidable de la constitució de la seva família. No perquè sense el factor econòmic de la vinya no poguessin viure, sinó perquè minvaria la sobirania de la família amb la desposseïció de la vinya. Una rabassa sempre és un títol de propietat. I un jornal, gros i tot, té una inferior categoria.

La vinya també és el recer dels vells en les darreries de la vida. Quan hom no serveix per les tasques dures, la vinya l'acull hospitalàriament. I amb els seus fruits recobra vigoria i li allarga els seus dies. És el recer dels pagesos vells i el redòs d'esplai dels altres. Quan no es pot anar enllac, la vinya sempre guarda o ofereix un enfony d'esplai. Potser tot això constitueix un factor més d'encariment del

vi. Però té una importància mínima al costat de la influència moralitzadora que exerceix. Car hom a casa, quan no té una ocupació concreta, es desvaga, es desmoralitza.

I cal dir del vi els hàbits de temperança que imprimeix als nostres pagesos, particularment als seus directes cultivadors. Terra de vi, terra sense embriacs. Car el vi és la forma més elegant amb què la Providència proporciona a l'home aquella mínima d'alcohols que fins a cert límit necessita per al trempament de les seves forces. El vi és la llet de l'home fet, ha escrit algú. I la llet natural, com l'alcohol natural contingut en el vi, de forma moderada i agraïda, mai no serà substituïda per cap altre potatge de l'artifici humà.

Ara el vi fa dos anys que té en espavent els seus conreadors. Pren tots els aires de catàstrofe econòmica, però els factors morals en això també hi juguen la seva part. Hi ha massa vinya, diuen, i el mercat no pot consumir tota la producció. Tal vegada fóra més exacte de dir que hi han pocs bevadors de vi. Els metges i higienistes, en nom de la ciència, el combaten d'anys ha. I molta gent ha acabat per creure-s'ho i per una por maniàtica a la pèrdua de la salut, han renunciat a un dels plaers més saborosos i honestos que Déu ha regalat a l'home. Vana glòria la de la ciència que amb aquesta doctrina ha fet augmentar el nombre d'embriacs i alcohòlics.

Quan hom predica que es cull excés de vi, massa sovint s'oblida que a Catalunya mateix hi ha la meitat de la gent que no en beu. S'ha curat de fomentar l'exportació per col·locar-lo fora, lluny, i s'ha negligit d'introduir-lo en comarques interiors i muntanyenques. Els pagesos d'aquí no beuen vi usualment si no és a les tavernes les tardes de festa i sovint és l'esquer de disbauxes i baralles.

Les causes de la imposició de la llei seca a casa nostra d'una manera consentànea estan en l'adulteració del vi. L'adulteració del vi ha arribat a ésser una cosa tan comuna i habitual, que sembla talment que tingui una autorització legal. Qüestió de policia? Problema moral, d'enorme transcendència econòmica i extorsió de la llei de la justícia distributiva. Pel frau i adulteració s'enriqueix el taverner i l'hostaler a costes del vinyater treballador. Aquest delictes ha aconseguit una sanció social, si no una aprovació jurídica. I s'ha justificat el desprestigi del vi, present riquíssim de Déu a l'home, per nociu i atemptatori a la saba de la raça.

Brindem per la puresa del vi i per tal que el vi tingui sempre una eficàcia pura. Que retrempi les forces dels vells i eduqui en la temperança els joves. Que continuï essent un element granític de la nostra família. Car, tan sols sigui pel vi, mai la Pàtria no pot morir. I que la pàtria un dia faci justícia forta a tots els traficants i adulteradors.

El sofisme de la ciència

Una vella frase de Renan, de dia en dia més actual: "La negació del sobrenatural s'és esdevingut un dogma absolut a tot esperit cultivat." Frase de divorci entre fe i ciència. El subjecte areligiós es troba sobretot entre homes cultes i de lletres.

Es un fet quotidianament observable. Dels joves que acaben carrera, més de la meitat porten ja arrapat al seu esperit el terrible cranc de l'escepticisme. Entre la majoria dels intel·lectuals de professió, cap fe tampoc, cap creença sobrenatural. Tot home, amb sols una capa de ciències naturals i exactes, ja és un candidat al destronament de la fe interna i privada. Per altra part, mantes vegades s'ha dit que en el camp, en plena simplicitat rústega, és on es conserva amb més puresa la fe.

Tot plegat resulta alguna cosa esfereïdora que fa vacillar l'ignorant, creient, portant-li el dubte de si la ciència és contrària, i més que contrària, imperiosament exclòidora de tota existència sobrenatural.

Apar, dona la sensació que l'home, a mesura que avança en la ciència, retrocedeix en la religió. No sembla sinó que l'experiència doni raó a la teoria positivista, segons la qual l'origen principal de la religió és la ignorància: com més ignorància, sobretot dels simples fenòmens físics de la natura, més fe, més creença en una Providència divina. El desconeixement de les causes, afirma aquella teoria, ha portat a creure en Déu. "Primos in orbe deos fecit timor", deia ja Lucreci en el seu temps, i ja sabeu que el temor va portat de la mà de la ignorància...

Vegeu l'exemple colpidor, el clàssic, presentat per tots els positivistes, fundat en el comportar-se de l'home que no té ciència. En l'esclat d'una espantosa tempesta — diuen — l'ignar se sent aclaparat per la demostració violenta i indomable dels agents cosmològics; sobre el seu cap els cels s'obren vomitant raigs de foc i fressa de canonades; pluja d'aigua i pedra devastadora, enèrgics bufaruts són llençats sobre la humanitat; el terratrèmol esquartera la terra i engoleix les seves edificacions. L'home ignorant no sap el que és el llamp, ni el tro, ni la pluja, ni la pedra, ni el vent, ni el terratrèmol. Sols coneix els seus efectes malastrucs. Aleshores divinitza la causa ignorada, i naix la súplica a Déu: "Oh, Esser qui domines els elements de destrucció, els teus instruments obedientíssims, compadeix-te de nosaltres..." Mes veureu que ve la ciència i comença a dir: "No sigueu ignorants. El llamp no és enviat per cap ésser superior; és electricitat que s'acumula en els núvols i es descarrega en circumstàncies propícies. El tro és la fressa de l'espurna elèctrica en fregar amb l'atmosfera. Voleu evitar els efectes del llamp? No aixequem pregàries: poseu un parallamps. Us voleu lliberar que el terratrèmol enderroqui la vostra casa? volteu-la d'una profunda trinxera plena de sorra..." Fins aquí, què ha fet la ciència? No ha demostrat que Déu no existeix. Però amb això per molts és com si la influència de Déu es fes més remota i llunyana, i més hipotètica la seva existència.

Podríem multiplicar els exemples com l'anterior. Vegeu un altre. Hi ha hagut un temps de la nostra vida, la infància (i desgraciadament per molts no

acaba en la infància) que creïem que el cel era una amplíssima nau material que limitava l'espai, i en la qual estaven clavats uns diminuts llumins que de nit són les estrelles, que la terra estava immòbil i el sol rodolava pel sostre del firmament *per a* illuminar-nos... Magnífiques il·lusions sostingudes per la ignorància! Més tard sabérem per la ciència que la realitat era contrària a tot allò que tan ingènuament creïem. Ja no era tot el firmament per la terra, sinó la Terra formant part insignificant de la grandiosa harmonia de l'Univers incommensurable. La ciència guanya terreny en la nostra confiança i li exigim que ho expliqui tot, i sols creïem el que ella explica. Però la ciència no ha fet més que demostrar les causes *immediates* i llur manera d'obrar.

Per arribar a la conclusió: "la religió és producte de la ignorància", tàcitament havem d'admetre aquest raciocini:

La religió comença on la ciència acaba, i la ciència acaba en el misteri o sigui la ignorància.

Sobre la primera premissa, que és la de transcendència, hom vulgarment argumenta admetent que la creença en Déu prové en gran part d'observar i comprovar les forces *no naturals* de la Creació; a les quals en tant no donem gran crèdit de naturals, en quant no són en certa manera explicades per la ciència: quan tot sigui demostrat científicament la religió no tindrà motiu d'ésser... No cal dir que el sofisme està contingut en el concepte que la ciència, en el que coneix, el natural, no troba mancar a Déu. Heus aquí el punt de la qüestió.

Concedim que la ciència, en allò que és seu, *prescindeix* de si Déu existeix. "Per la ciència, una explicació sobrenatural ni és vertadera ni falsa... és superflu de combatre-la, ja que semblant hipòtesi correspon a tot un altre estat de l'esperit humà." (Renan. *Question contemp.*) En aquest sentit bé podem dir que la ciència és completament materialista, ja que únicament versa sobre els fenòmens naturals, deslligats de tota relació amb les causes supremes. La ciència, pràcticament positivista, no es remunta a l'existència d'un Criador, d'un Organitzador, etcètera; i no troba a mancar Déu en el natural senzillament perquè no el busca. És contenta de dir: "Aquest fenomen és de tal naturalesa, obeeix immediatament a tal causa, la qual obra en tals circumstàncies favorables, etc." I no li preguntem: "Quina és la segona, tercera, quarta o cinquena causa?"

En arribar a cert límit la ciència es veu forçada a deixar el camp a la filosofia, o sigui la disciplina racional que ens condueix ordenadament a l'últim *perquè*.

La ciència no veu Déu enlloc, és cert, però ja no així l'home racional que es posa per damunt d'ella.

Voleu cosa més discutida que la biologia o estudi de la vida? No parlem ja dels profundíssims misteris de la vida encara per descobrir, o sigui les seves causes; sinó de les modernes investigacions que ens han obert tants arcans misteriosos. La ciència hi ha vessat llum i més llum sobre la manera de desenrot-

llar-se la vida en tots els éssers animats. Qui hauria sospitat mai les cèl·lules? Una cèl·lula microscòpica es reproduïx quasi infinitament i dóna lloc a aquests gegantins animats, animals i vegetals. Abans vèiem simplement com una petita sement vegetal enterrada es desenrotllava prodigiosament passant per fases misterioses. Ara genèricament sabem una cosa que ignoràvem: la complicació d'aquestes fases. Sabem més el *misteri del com*, però també ignorem més el *misteri del per què*. Havem descobert molts misteris, però hem fragmentat i multiplicat els misteris. La ciència ens ha dit coses encara més admirables de les que sabíem... La increïble potencialitat engendradora de la cèl·lula, l'abscondita aptitud especificativa...; mes, a què detallar tan particularment? Els grans descobriments de les lleis físiques, la seva mateixa constància i regularitat, i tots els invents, objectivament considerats, són noves meravelles que ens fan remuntar més dreturament a la causa increada, única referència lògica de tota cosa existent.

Per a un esperit filosòfic, això és, que busca avidament la veritat fonamental, és més concloent i palpable l'existència de Déu després que la ciència ha satisfet tots els seus dubtes respecte de les causes immediates, que abans, quan estava en la ignorància científica.

Però, després de tot això: i el fet, doncs? Per què en la pràctica no sempre resulta així, ni molt menys. El subjecte areligiós es troba sobretot entre homes cultes, havem dit en començar. Com s'explica això? La raó entenc jo que no és molt difícil de donar. Aquest procés areligiós tan modern degut a

les ciències, opino que revesteix dos aspectes que, per qualificar-los d'alguna manera, podem dir que el primer és d'ordre psicològic, i d'ordre moral utilitarista l'altre. En aquell, l'home que es llença despreviudament a l'estudi científic, acaba per quedar suggestionat per la *manera científica* i adquirir l'hàbit de pensar en tota ocasió i matèria científica-ment, això és, *prescindint* de la causalitat remota. L'home científic, mentre adquireix l'hàbit d'*experimentar* l'immediat material, insensiblement es va materialitzant — sí, és el terme — i perdent l'hàbit de *raciocinar* filosòficament. És una influència psicològica tan perniciosa com qualsevol altra de les que limiten un determinat estat de l'esperit humà, com per exemple l'excessiva activitat corporal que és en perjudici de la funció intel·lectiva.

L'altre aspecte que he qualificat d'ordre moral utilitarista no és, com l'anterior, de part, originàriament, de la ciència, sinó de les passions de l'home, ja de si inclinades al material. Es comprèn que el material es completi amb el material i amb la *manera material*, i que, per tant, la ciència s'entengui tan bé amb el cor de l'home que busca la satisfacció temporal.

Si la ciència influeix i el cor s'inclina, no té res d'estrany que l'home científic caigui.

Crec, per altra part, que no cal recordar que molts dels homes eminentíssims en la ciència són profundament creients. Però permeteu que sols en faci retret per si algú encara dubtés sobre assumpte de tanta importància.

J. TORRENT F.

Una Setmana Social

A Oviedo

Per fi! Tots els que recordem amb gust i enyorança les Setmanes Socials celebrades, anys enrra, a Espanya, — sobretot a Barcelona, — no podem menys de felicitar-nos per la Setmana Social organitzada a la capital d'Astúries els dies 6, 7, 8, 9, 10 i 11 del propinent mes d'abril.

La manera modesta amb què ha estat preparada; el temari, que gira en torn de la família com a una de les qüestions preponderants avui en el camp social i polític; el punt de la seva celebració, Oviedo, cap i casal d'Astúries, regió essencialment obrera, on fa temps que el socialisme disputa aferrissadament i amb èxit a l'acció social-catòlica el domini de les masses obreres; les circumstàncies presents en ordre al problema familiar, tan espantosament resolt a Rússia i tan perillós en totes les nacions que es diuen avançades i ataquen amb el divorci la base fonamental de la família; tot plegat, i per altres motius també primaris, fan de la Setmana Social asturiana quelcom d'extraordinari, fortament atractiu i tal volta transcendental.

Presentar la batalla a l'enemic en la seva pròpia casa, en el seu camp més abonat, per dir-ho així, és un acte audaciós, un gest brillant, un cop de pit digne dels nostres bons germans del Principat bessó.

Deu conferències es donaran en la Setmana Social d'Oviedo i si l'espai no ens permet de copiar els

temes *in extenso*, podem dir que el gran problema de la institució familiar i totes les qüestions que l'envolten serà tractat per persones tan competents com el P. Matias, O. P., Severí Aznar, Arboleya Martínez, Rodríguez Sampedro, López de Santa Ana, S. J., López Núñez, Sangro, Solana, Barrachina, Jové i el senyor Bisbe d'aquella diòcesi.

Entre les matèries de les conferències hi ha: la indissolubilitat del matrimoni i, per tant, de la família; el matrimoni cristià; la família com a institució bàsica de la societat; relacions fonamentals entre l'Església, l'Estat i la família; drets dels pares en la instrucció dels fills; preparació de la joventut per al matrimoni; influència de la legislació social en la família; importància de les famílies nombroses, i com protegir-les; perills que comporta la institució familiar i com enfrontar-les; la família obrera; l'alcoholisme en la família, etc.

Veritat que ofereix un aspecte interessantíssim la Setmana Social d'Oviedo?

L'experiència de les antigues Setmanes Socials d'Espanya i les ensenyances de les que amb tan d'èxit es celebren a l'estranger, es reflecteixen bé en aquesta que es prepara, la qual desitjariem que fos magnífica i fecund preludi d'una nova sèrie de Setmanes Socials en què s'estudiessin seriosament, conscienciosament, els problemes sociològics cabdals d'Espanya. — S.

D'ací i d'allà

Els bancs que han estat col·locats als jardinetes de la plaça de Catalunya, cada dia s'omplen de desvagats.

Si passeu al matí, en aquella hora que el sol és tebi, trobareu un estol de dides i mainaderes que conversen amigablement a l'entorn de les petites alzines.

Als bancs hi ha desvagats que llegeixen el diari i blasmen interiorment els polítics que no actuen i treballen. Hi veureu també anglesetes que fan d'institutriu, fent ganxet mentre els infants juguen i corren damunt l'arena.

Qui ens havia de dir que al centre de la ciutat hi hauria un petit recer per aquells que fan vida contemplativa.

En les grans ciutats hi ha parcs allunyats del brogit de la ciutat, on es reuneixen els que cerquen la pau i el silenci; però el senyor Nebot ha aconseguit construir un oasi en mig del gran desert de la plaça de Catalunya.

Bé val la pena d'esmerçar quatre milions de pessetes, perquè les dides i les mainaderes puguin conversar amigablement a l'entorn de les petites alzines.

Quasi tota la premsa de Barcelona ha protestat enèrgicament i ha posat de manifest el disgust que produiria a la ciutat la destrucció de la Rambla.

Qui són, doncs, els partidaris de la seva desaparició?

Fins ara ningú s'atreveix a donar la cara.

Alguns regidors han declarat que ells no en saben res.

Si la ciutat vol que subsisteixin les Rambles, tal com estan actualment, com s'atreveix el senyor Nebot a contrariar la seva voluntat?

Tenim, però, la seguretat que aquest gran arquitecte renovador desistirà dels seus propòsits.

Destralejar els arbres de la Rambla, seria el mateix que destralejar el cor de la ciutat.

Sembla que ja és un fet la construcció de la nova Casa de Telèfons.

Actualment s'està enderrocant l'immoble que fou adquirit per aquest objecte.

Per aconseguir que l'Hotel que es va vendre la propietat, desocupés ràpidament la casa, demés de la quantitat estipulada, li fou lliurada una bonificació per les despeses de trasllat.

Aviat farà un any que l'Hotel desocupà la casa, i fins ara no es comencen les obres.

En aquells temps a l'empresa de telèfons li convenia posar un rètol de grans dimensions al balcó, per a demostrar que actuava.

Però el moviment es demostra caminant.

A Madrid s'han celebrat unes reunions d'elements d'esquerra.

En Marcellí Domingo viatja molt i dona conferències.

En Lerroux ha pres una actitud enigmàtica com volent dir: "Deixeu-me fer a mi i ja podeu apartar les criatures quan agafi l'arrencada".

L'ex-emperador del Paral·lel és capaç de pronunciar un gran parlament enardint les masses i després... anar-se'n a l'estranger fins que hagi passat el perill.

Quan ell dirigia les masses republicanes, mentre no es movia de Barcelona, tothom estava tranquil. Però quan se n'anava sempre en passaven de crespes.

Quan els radicals puguin parlar lliurement, faran l'home i exigiran responsabilitats.

I ja veureu com de tot el que passa en tindrà la culpa el clero.

El concessionari del servei de cadires de lloguer segueix embellint les vies més concorregudes.

A la Rambla de Catalunya, fins al carrer Consell de Cent, no es pot donar un pas.

Hi ha una renglera de cadires que hom diria que hi han d'anar a seure els desvagats de tot el món.

Per què serà que ara hi ha tantes cadires?

Aneu a saber si ho fan perquè els impacients esperin asseguts.

Els empresaris d'alguns cinemes volen donar un gran verisme a la projecció de determinades pel·lícules.

Quan es projectà la pel·lícula "El capità Blood", anunciaren en els cartells que es disparaven canònades.

En la pel·lícula que es projecta actualment en un teatre es canten saetas.

Ja veureu com el millor dia, quan en la pantalla hi hagi baralles, repartiran cops de puny per a donar als espectadors la sensació de la realitat.

Ja sou subscriptors de CATALUNYA SOCIAL?

El que passa

ESPANYA ENDINS

El Govern, donant mostra d'un bon sentit polític, ha deixat publicar unes interessants declaracions del senyor Cambó sobre política financiera internacional, en les quals resplendeixen la seva clara visió dels problemes d'aquesta mena plantejats per la postguerra, i la profunda perspicàcia amb què els enfoca per a buscar-los solucions.

Però així com alabem al Govern per aquest fet, hem de manifestar-li respectuosament que no ens sembla bé que permeti a l'únic diari descaradament separatista que hi ha a Madrid — l'*ABC*, perquè un altre no hi perdi, — desfogar la seva bilis catalanòfoba contra persones digníssimes que no poden defensar-se, i contra sentiments naturals que tot home ben nascut respecta.

Altrament, les noves del Marroc continuen essent satisfactòries. Abd-el-Krim, si no demana la pau, li tira floretes. La seva carta al *The Times*, de Londres, presentant-se com a pacifista i carregant a França i a Espanya les culpes de la guerra i de la seva prolongació, ve a ésser una indirecta petició de la pau. El Govern es creu en situació propícia per a imposar-la, juntament amb França; però no oblidí que quan passa el vent per la flauta és hora de fer anar els dits, i que ve de segles el pintar calbes a les ocasions propícies...

Una pau dura, dura poc.

Vegí's ço que passa amb la Pau de Versalles, que ja comença de tenir més pedaçs que la famosa capa de l'estudiant.

El Ministre d'Hisenda ha tranquil·litzat quelcom els contribuents amb la declaració que es tenen d'esperar els Reglaments corresponents per a portar a efecte els RR. DD. de primer de gener.

Tingui's compte amb la confecció dels Reglaments, que ja és prou sabut que a Espanya tenen més força que les lleis que els exigeixen. Moltes d'aquestes queden completament desfigurades en reglamentar-se per a la seva execució. En tot cas, que s'aprofiti aquest viciós costum per a fer viables dits RR. DD., que tenen en angoixosa expectació totes les classes contribuents.

L'última nota de la recaptació del Tresor públic acusa una altra alça important. És un seguit de saldos favorables que diu bé de l'instrument recaptador i de la capacitat econòmica del país.

Però cal fixar-se en els conceptes contributius que promouen l'alça i els que es presenten amb baixa. Ensenyen molt...

El Govern prepara una bona rebuda a En Franco i els seus dignes companys. Se la mereixen. Ço que

no es mereixen és que se'ls posi en ridícul comparant-los amb Colomb.

L'entusiasme sol ésser mal conseller. La cristiana modèstia que resplendeix en els quatre heroics aviadors sí que és bona consellera.

ESPANYA ENFORA

A la mateixa hora que a Ginebra es tiraven els plats pel cap quasi tots els representants de les nacions acoblades a la S. de N., el representant del Japó a Pekín presentava un ultimàtum al govern xinès en nom propi i de les grans potències que tenen interessos a defensar als mars de la Xina.

Aleshores per què la S. de N.?

I a fe que és fàcil de contestar aquesta pregunta després del sorollós fracàs de la Conferència de Ginebra, del qual ja suposem assabentats els nostres llegidors.

La premsa espanyola en general (hi ha excepcions), culpa Alemanya d'aquest fracàs, blasmant-la per haver impedit l'entrada d'Espanya al Consell permanent de la S. de N. Posades en clar les coses, resulta que Alemanya ha procedit correctament en aquest afer, i que del fracàs en té la culpa, sense pagar-ne la pena, Mister Chamberlain, que ha volgut jugar amb tres o quatre jocs de cartes i ha perdut la partida.

A Anglaterra la desfeta diplomàtica de Ginebra ha produït un efecte desastrós, fins el punt de voler molts polítics la dimissió de Chamberlain.

Però als Estats Units l'efecte ha estat desastrosíssim. L'informe tramès a Washington pel representant del govern ianqui a Londres presenta Europa com una dona esbojarrada, epilèptica, capaç de provocar prompte una altra guerra mundial.

Mr. Houghton pintà amb molt negres colors la situació del vell continent i fuetaja la Gran Bretanya i França pel seu procedir a Ginebra i, en general, per tota la seva política de la postguerra.

La impressió que l'informe de Mr. Houghton ha causat en les Cancelleries europees no és pas per dir. La lliçó, per a tots els Govers d'Europa, és de les que deixen rastre. Moralment és ben morta la S. de N., i tots els esforços de Briand, de Chamberlain i de Stressemann, per a salvar l'esperit, mig esvaït, de Locarno, semblen, de bon antuvi, ineficaces, inútils. La nostra opinió sobre la S. de N. és ben coneguda. Els esdeveniments s'encarreguen, malauradament, de fer-la encertada. No ho voldríem pas.

Qui es mostra contentíssim del fracàs de Ginebra és el govern rus, que ja somia despert amb una aliança germànica.

A Mèxic la persecució religiosa persisteix, agreujant-se. Sembla impossible que en ple segle xx pugui donar-se un cas de repressió salvatge semblant al de Mèxic, àdhuc tractant-se d'un govern indi-maçònic.

J.

Aquest número ha passat per la censura governativa

Noticiari

ESPANYA

En el local social de l'Ateneu Agrícola de Sant Sadurn de Noia donà davant de nombrosa concurrència, en la data anunciada, una conferència sobre el tema "Previsió Social" el secretari jurídic de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis don Juli Vila Ortiz.

Després d'estudiar la teoria tècnica de la previsió i en especial les essències bàsiques de la previsió social, el conferenciant comentà les disposicions legals, principalment la Llei d'Accidents del Treball, projecte d'atur forçós, subsidi a la maternitat i retir obrer obligatori; féu ressaltar respecte aquesta darrera les sanes orientacions i ajustada estructuració que han presidit la seva ordenació, i acabà amb l'enumeració de les inversions socials del retir obrer que, dintre les normes reglamentàries del Règim, ha vingut realitzant per tot Catalunya i Balears la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, en bé de la cultura i d'una manera preferent de les obres i empreses de caràcter obrer.

—La Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis ha rebut nombroses comunicacions de diverses localitats de Catalunya donant compte de l'organització per al pròxim dilluns de Pasqua de Resurrecció, dia 5 d'abril vinent, de la tradicional Festa dels Homenatges a la Vellesa, figurant entre les poblacions que es disposen a celebrar-lo amb més solennitat Badalona, Massanet de la Selva i Serinyà.

L'acte principal tindrà lloc a Balaguer, amb assistència de les autoritats de Barcelona i Lleyda. Es concediran nombroses llibretes de pensió vitalícia i diverses llibretes d'estalvi als vells homenatjats.

—Ha mort cristianament a París un vell periodista espanyol que portava com encarnada en ell la història contemporània, que pas a pas seguí des de Madrid, des d'Itàlia, des d'Austria i des de París darrerament, com a corresponsal dels més importants diaris del nostre camp: don Francesc Melgar.

La seva privilegiada ploma ha escrit per espai de més de mig segle cròniques innombrables, interessants sempre, moltes d'elles notabilíssimes, sobre la marxa política del món en les seves relacions amb l'Església i les grans cases que dominaren Europa per tants d'anys. Posseïa molts secrets diplomàtics i sabia moltes històries que ja ningú no sabrà més...

En el nostre camp costarà moltíssim de trobar-li successor. Déu el tingui en glòria!

—Del 6 a l'11 del proper abril tindrà lloc a Oviedo una Setmana Social de què parlem en altra pàgina amb l'extensió que es mereix.

—El X Congrés Internacional de Protecció a la Infància i a la Maternitat es celebrarà a Madrid del 4 al 8 d'abril. El temari és molt extens i interessant.

—La Universitat de Barcelona s'ha vist afavorida per un llegat fet per donya Benvinguda Armengol Carreres com a usufructuària de don Josep Maria Soler, finat recentment a Madrid.

El capital està destinat a la creació de beques per ampliació d'estudis a l'estranger.

—La F. D. C. de Catalunya propugna la idea que la llei del Retir Obrer comprengui també tots els treballadors, de qualsevol classe, que guanyin menys de sis mil pessetes anyals de sou.

—Ha estat nomenat sub-inspector del Règim del Retir Obrer Obligatori don Josep Maria Ortega de la Lorena, per a Catalunya i Balears.

ESTRANGER

De la nació protestant per antonomasia, — de Prússia — arriba la nova d'un Decret del Ministre de l'Interior, ordenant la celebració del Divendres Sant d'una manera tan cristiana com no hi ha parió en cap nació de les que s'anomenen catòliques. *Salutem ex inimicis nostris...*

—Les noves que arriben del pròxim Congrés Eucarístic Internacional de Xicago fan esperar que aquesta magna festa universal eucarística superarà totes les que s'han realitzat fins avui dia. Serà un esdeveniment mundial. Es parla de milions de peregrins. Tota la gran ciutat es converteix en fonda per a estatjar-los dignament. Hi acudiran peregrinacions de tots els països civilitzats. Moltíssims protestants hi aniran també, misteriosament atrets pel *magnum mysterium*. La península Ibèrica hi donarà un bon contingent. De Barcelona hi aniran bastants peregrins. Serà aquest Congrés una cosa mai vista.

—Al Brasil es preparen festes extraordinàries per la inauguració del Monument Nacional a Crist-Redemptor. Les presidirà el Govern de la gran República.

—La premsa anglesa alaba el gest del príncep de Gales que propaga, pràcticament, la vida senzilla i econòmica. Això a Anglaterra.

—El Govern de Portugal s'ha decidit a suprimir les missions laiques a les colònies, on no feien més que gastar i donar-se bona vida, substituint els missioners laics per missioners catòlics, verament exemplars.

—S'ha reunit a Ginebra la Comissió internacional de Protecció a la Infància, presidida pel nostre antic company En Pere Sangro i Ros d'Ollano. Aquesta comissió està composta per altres dues encarregades del tràfec de dones i nenes i de la infància.

—Com a conseqüència de la política iniciada pel Govern anglès d'afavorir el corrent emigratori cap als Dominis, han marxat al Canadà prop de quatre mil emigrants, procedents de diversos punts de la Gran Bretanya.

La major part d'emigrants van amb llurs famílies, i han rebut del Govern una indemnització de tres lliures esterlines per persona.

Els emigrants emplenaven dos vapors, i llur sortida del port de Liverpool donà lloc a una entusiasta manifestació d'acomiadament.

—S'ha inaugurat a Londres, sota la presidència del primer ministre senyor Baldwin, la Conferència internacional que ha d'estudiar la manera d'uniformar l'horari de treball.

El ministre anglès del Treball ha estat elegit president.

Els delegats exposaren la situació del treball en llurs països.

En totes les qüestions va haver-hi unanimitat.

JARABE PUIG

XAROP PUIG

preparat per Z. Puig.—RIPOLL

Antiga i acreditada preparació per a combatre les pulmonies, bronquitis, catarros, tos i totes les afeccions de l'aparell respiratori.

De venda: En totes les farmàcies i centres d'específics.

Acadèmia Cots

Arcs, 10. - BARCELONA

FUNDADA EN 1879

Direcció general: Carrer Arcs; 10 (Places Santa Anna i Nova)

Telèfon 5041 A. - Apartat 782

CLASSES SELECTES separats els dos sexes per diferents pisos i escales

COMERÇ - IDIOMES

Procediments eminentment pràctics

CLASSES GENERALS, QUOTA MODICA

Constantment l'ACADEMIA COTS rep demanda d'alumnes per ocupar bones places.

ASSIGNATURES: Teneduria.—Càlcul.—Lletra comercial.—Correspondència.—Mecanografia.—Taquigrafia.—Francès i Anglès.—Alemany.—Classificació i Arxiu.—Alts estudis comercials.—Ortografia.—Dibuix industrial.—Linguòfons.—Màquines de calcular, etc.

SERVEIS DE LA COMPANYIA TRASATLÀNTICA

Línia de Cuba Mèxic.—Servei mensual, sortint de Bilbao el 17, de Santander el 19, de Gijón el 20 i de Corunya el 21, per a Havana i Veracruz. Sortides de Veracruz el 16 i de Havana el 20 de cada mes per a Corunya, Gijon i Santander.

Línia de Buenos-Aires.—Servei mensual sortint de Barcelona el 4, de Màlaga el 5 i de Càdiz el 7, per a Santa Creu de Tenerife, Montevideo i Buenos-Aires; empenent el viatge de tornada des de Buenos-Aires el dia 2 i de Montevideo el 3.

Línia de New-York, Cuba, Mèxic.—Servei mensual, sortint de Barcelona el 25, de València el 26, de Màlaga el 28 i de Càdiz el 30, per a New-York, Havana i Veracruz. Retorn de Veracruz el 27 i de Havana el 30 de cada mes, amb escala a New-York.

Línia de Venezuela Colombia.—Servei mensual, sortint de Barcelona el 10, de València el 11, de Màlaga el 13 i de Càdiz el 15 de cada mes, per a Les Palmes, Santa Creu de Tenerife, Santa Creu de la Palma, Puerto-Rico i Havana. Sortida de Colón el 12 per a Sabanilla, Curaçao, Puerto-Cabello, La Guaira, Puerto-Rico, Canàries, Càdiz i Barcelona.

Línia de Fernando Poo.—Servei mensual, sortint de Barcelona el 2, de València el 3, d'Alacant el 4 i de Càdiz el 7, per a Les Palmes, Santa Creu de Tenerife, Santa Creu de la Palma i part de la costa occidental de Africa. Retorn de Fernando Poo el 2, fent les escales de Canàries i de la Península indicades en el viatge d'anada.

A més dels indicats serveis, la Companyia Trasatlàntica té establerts els especials dels ports del Mediterrani a New-York, dels ports del Cantàbric a New-York i la Línia de Barcelona a Filipines, les sortides de les quals no són fixes i s'anunciaran oportunament a cada viatge.

Aquests vapors admeten càrrega en les condicions més favorables i passatgers, als quals a Companyia dona allotjament molt còmode i tracte esmerat, com té acreditat en son dilatat servei. Tots els vapors porten telegrafia sense fils.

**GANIVETERIA
ROCA
BARCELONA**

PLAÇA DEL PI, 3
(Enfront l'Església)

Navalles

Màquines d'afaitar

i demás eines de tall

Objectes per a
tocador i per
la manicura

TALLER D'ESMOLAR